

Årsrapport Karmøy RG 2003

Av Arnt Kvinnesland

Summary: Eight active members ringed a total of 10396 birds during the year. Our 30th season resulted in 3924 pulli (38 %) and 6472 adults. 94 species were ringed. Cormorant *Phalacrocorax carbo* was the only new one added to the ringing list.

The highest pulli numbers ever were reached for five species: Cormorant *Phalacrocorax carbo*, Tawny owl *Strix aluco*, Long-tailed tit *Aegithalos caudatus*, Blue tit *Parus caeruleus* and Nuthatch *Sitta europaea*. Many seabirds had a good breeding season; on top: 248 Common tern *Sterna hirundo*, 223 Herring gull *Larus argentatus*, 191 Great black-backed gull *Larus marinus*, 163 Fulmar *Fulmarus glacialis* and 109 Arctic Tern *Sterna paradisaea*. Among the locally rare breeders we ringed pulli of Stonechat *Saxicola torquata* for the third year in a row and our second brood of Pied wagtail *Montecilla alba yarrellii*.

Catches of adult birds on autumn migration at Blikshavn netting site turned out to give the best season ever for 7 species and the second best for 6 more; most frequently ringed: Great tit *Parus major* (407), Robin *Erithacus rubecula* (374), Dunnock *Prunella modularis* (259) and Swallow *Hirundo rustica* (99). At our ringing location for Storm petrel *Hydrobates pelagicus*, 59 birds were ringed which is a new record. Among species with much lower ringing figures than expected we find thrushes, buntings and finches. Most of the warblers and other African migrants reached normal numbers or below.

A recovery highlight: The first recovery of a Norwegian bred Stonechat *Saxicola torquata*, was controlled in The Netherlands 03.03.2003 nine moths after being ringed at Karmøy.

Første merking av hekkende storskarv for Karmøy RG
Foto: Oskar K. Bjørnstad.

Ny årsrekord med 59 merkede havsvalear av Karmøy RG
Foto: Oskar K. Bjørnstad.

Merkeåret

Karmøy Ringmerkingsgruppe bestod av sju A-merkere og fem B-merkere i 2003. Følgende benyttet lisensene: Oskar K. Bjørnstad, Dag Fjeldstad, Hans Inge Hansen, Arnt Kvinnesland, Einar Selvåg, Frank Steinkjellå, Jarl A. Skrunes og Thom Ole Vedø. Med omtrent samme mannskapsstyrken som i 2002, viser merketallene en fin oppgang fra 8519 til 10396 ringmerkte fugler. Pullus-andelen er overraskende stabil fra år til år, og endte på 38 %. Kassehekkere og måkefugler utgjør denne gangen 80 % av ungermerkingen. Antall merkearter er ganske høyt og varierer lite fra år til år; 94 arter fikk ring i løpet av 2003.

Nettfangsten foregikk som vanlig i hovedsak på Blikshavn, Sør-Karmøy. De siste to årene har vi jobbet for tilrettelegging av en ny, fast fangstplass på Erland i Tysvær kommune, og de første tusen fuglene har nå fått ring der. Natlige utflukter etter havsvalear resulterte i gruppas

beste sesong på arten. Fangst på foringsplasser har foregått på Blikshavn, Høyenes og Matland. Pullus-merkingen har skjedd etter etablert mønster og i de samme områdene som tidligere år, dvs. hovedsakelig i Karmøy. Innsatsen i Tysvær var imidlertid større enn normalt, noe som bl.a. resulterte i våre første merkinger av storskarv og gode tall for ternene. Det ble ellers merket noen få reirunger i Haugesund og Sveio kommuner.

Vinter- og vårfangsten

På grunn av den foregående, rike rognebærhøsten, utsatte en del trekkfugler den videre flyttingen. Fugler på forsinket høsttrekk ble fanget på Blikshavn fram til 23.1. med bl.a. 4 gråtrost, 4 rødvingetrost og 1 munk. Februar ble likevel en bedre fangstmåned enn januar takket være ankomst av gråsisiker. I tillegg til sisikene ble det fanget enkelte kjøttmeis, blåmeis, svartmeis, svarttrost og en spurvehauk.

I løpet av mars ble flere nye arter lagt til årets merkeliste. Mest interessant var ei perleugle 27.3. I løpet av måneden ble gråsisikene erstattet av grønnsisiker samtidig med at umerka meiser, grønnfinker og svartroster dukket opp. Årets første brunsisik fikk ring 31.3. April skulle by på mye fint og varmt vær og ble en uvanlig god merkemåned til å være på våren. Nye arter gikk i netta på følgende datoer: jernspurv 11.4, gulspurv 13.4, rødstrupe 14.4 og ny tidligrekord for løvsanger: 15.4! Andre Afrika-trekkere i april: rødstjert 22.4, svarthvit fluesnapper og trepiplerke 27.4. En ny bølge med gråsisik var tydelig fra slutten av april, men denne gangen var flokkene blandet med brunsisik og grønnsisik. Til tider kaldt, vått og vindfullt vær i mai, begrenset fangsten. Men noen nye merkearter ble det med bl.a. steinskvett 1.5, sivspurv 4.5, munk 9.5, torsanger 14,5, hagesanger 19,5 og møller 20,5. I Skudeneshavn forvillet en tårnseiler seg inn på ungdomsskolens kjøkken 6.6 på leit etter hekkeplass, og den ble merket der før fikk friheten tilbake.

Ungemerkingen

Høye tall for meiser og andre kassehekkere sammen med en bra sesong for måker og terner, bidro til å passere fjorårets samla pullus-antall med god margin. Følgende fem arter satte nye årsrekorder: storskarv, kattugle, stjertmeis, blåmeis og spettmeis. Storskarv ble dessuten eneste nye merkeart for gruppa. Nest beste sesong eller tangering av tidligere maks. tall oppnådde havhest, makrellterne, låvesvale, løvmeis og kaie. Et år med merketall godt over normalen fikk også hønsehauk, svarthvit fluesnapper kjøttmeis og stær. Reirunger av svartstrupe ble merket på Karmøy for tredje året på rad. Trolig hekker nå også svartryggerla årlig på Karmøy og et kull fikk ring lengst vest mot havet. Vende-halsen henger fortsatt så vidt med og bortsett fra 1998 har vi merket unger hver sesong de siste 10 årene. Mest merka småfugler utenom hekkefuglene ble låvesvale (184), linerle (78), rødvingetrost (44), buskskvett (36), steinskvett (30) og gråtrost (30).

Selv om det ble satset ekstra på å følge opp alle ternekoloniene innen vårt årlige merkeområde, var det ikke mulig å nå opp i tidligere tiders tall for rødnebbterna, det til tross for at makrellterna hadde et rekordaktig år. En viktig grunn for at det gikk så bra for makrellterna denne sommeren, var redusert minkplage, og at årets minkkull ankom koloniene seinere enn vanlig, slik at flertallet av terneungene klarte å komme seg på vingene før "døden" ankom. Alle terner med egg og unger etter 1.8 ble imidlertid minkens bytte der koloniene ble sjekket opp. En annen grunn til de gode terne-tallene sesongen 2003, var at observante naboer til en av de største koloniene fikk skutt til sammen tre minker på holmen i løpet av hekketida. Terneholmen ligger bare et steinkast fra butikk og bebyggelse!

Av de sjøfuglene vi fikk satt ring på er det fiskemåken som sliter tyngst. Til tross for nokså jevn innsats på alle måkeartene endte fiskemåken på usle 6 unger! Den negative utviklingen har pågått lenge, og hvis trenden fortsetter vil arten forsvinne som hekkefugl i Karmøy om noen tiår. Hettemåken får heller ikke levende fred for firbeinte predatorer, og koloniene i Karmøy er nå nede i to små. Statistikken for sildemåke har også begynt å peke i feil retning, og årets sesong ble nær et bunnår, til tross for at gråmåken (innen de samme hekkeområdene) fikk de høyeste merketallene siden 1988. Havhesten produserer jevnt bra med unger på Ferkingstadøyane og Urter og årets tall ble det nest høyeste. Et nyetablert par med egg på Jarstein, ble predatert. Fordi vi ikke i år heller fikk anledning til ilandstigning i de to største sjøfuglreservatene før etter båndleggingsfristens utløp, ble vi for seine til å få mange merkinger av bl.a. krykkje, toppskarv og alkefugler.

Svake tall for vadere skyldes både at det ofres lite tid på å leite opp unger av disse, og at det har pågått en bestandsnedgang av mange av artene over lang tid. Mest urovekkende er nedgangen for storspove og vipe. Det ble ikke satset på merking i gråhegre- og sandsvalekoloniene. Noen av de mest brukte hubro-revirene ble oppsøkt, men ingen unger var å finne.

Høstfangsten

Etter mønster fra tidligere år startet nettfangsten på Blikshavn allerede i begynnelsen av juli. I løpet av få dager tydet merketallene på en mager høst. Løvsangeren var f.eks. usedvanlig fåtallig i nettmaskene. Og slik fortsatte det, uten det store antall fugler av noe slag. Tegn til en heller laber høstsesong var egentlig å spore allerede under ungemerkingen. Mange Afrika-trekkere ankom uvanlig seint til hekkeplassene, noe som bl.a. førte til at bare få låvesvaler maktet to kull. Den tidlige hekkeavslutningen stod i kontrast til det fine og varme været på ettersommeren.

Et annet forvarsel om at høsten ville bli fuglefattig, var sykdomstegn hos rogn og asal idet bladene visnet lenge før normal tid og bærene falt av før troster og andre rakk å ete dem. Mye godt vær utover i september-oktober, klarte ikke å redde fangsttallene, og sluttresultatet ble nedgang i forhold til 2002 for mange arter. Typiske invasjonarter var fåtallige, selv om de fleste var til stede. Unntaket var kjøttmeisen som fordoblet sin gamle årsrekord fra 1993, og blåmeisen som hadde sin tredje beste høst. Flaggspetten var igjen relativt tallrik, men oppnådde ikke fangstall nær rekordhøsten 2001.

I alt satte 7 arter ny fangstrekord. Disse var dvergspett, jernspurv, sivsanger, kjøttmeis og skjære, i tillegg til to nye merkearter på lokaliteten: løvmeis og gråspurv. Seks arter oppnådde nest beste høstsesong: flaggspett, låvesvale, rødstrupe, rørsanger, gransanger og pilfink. Godt over en normalhøst havnet tallene for heipiplerke, blåmeis, trekryper, hauksanger, møller og torsanger. På tapersida høsten 2003 finner vi trostene, finkene og sisikene. Løvsangeren fortsatte en negativ trend gjennom de siste fire årene og fikk de dårligste merketallene siden 1991. Nesten fraværende både i nett og i feltet ellers var gråfluesnapperen. Brunsisiken fortsatte en nedgang som har pågått siden toppåret 1998.

Selv om det ble en spennende observasjonshøst på Karmøy, ble det dårlig med sjeldenheter i netta. Det mest eksotiske var tre gulbrynsangere og gruppas femte rosenfink. To rørsangere merket 28.9 hadde mattere, mer gråbrun fjærdrakt enn hva som er sett før, noe som tyder på en østligere opprinnelse enn normalt.

22.11 ble årets siste fugler merket på Blikshavn. Da var det stort sett bare overvintre med ring igjen i feltet. Lite fugl på foringsplassene rundtom førte til få merkinger ved overgangen til en ny vinter.

Gjenfunn og kontroller

Vi mottok i alt 74 gjenfunnsmeldinger fra sentralen i 2003. Dette er en god oppgang fra året før. 40 fugler ble tilbakemeldt fra utlandet; 28 fra Norge, hvorav 9 lokale (0-30 km). I tillegg kommer data på 7 norske fremmedkontroller. Blant disse må nevnes ei kvitkinngås merket som ad. hunn på Svalbard i 1986 og tatt av hønsehauk på Hillesland, Karmøy i oktober. Vi fikk dessuten svar på 4 kontroller av fugler med utenlandsk ring: en gråsisik fra Finland, en bjørkefink fra Skottland, en svarttrost fra Orknøyene og en grønnfink fra Danmark. En hekkende heilo på Sør-Karmøy bar nederlandsk ring, men vi klarte ikke å lese alle sifrene.

Våre 40 fugler til utlandet fordelte seg på Nederland (12), Danmark (7), Storbritannia (7), Frankrike (6), Belgia (5), Sverige (2) og Italia (1). Ingen fugler ble rapportert fra land utenfor Europa i løpet av 2003. Utenlandsfunnene fordelte seg på 16 arter med flest gjenfunn av svartbak (6), sildemåke (5), grønnsisik (5), grønnfink (5), og svarttrost (4). Den eldste Karmøy-fuglen rapportert dette året ble en sildemåke pull fra 22.6.84 kontrollert i Frankrike 6.9.01 (17-2-14). De to kjappeste ble en grønnfink og en svarttrost som begge brukte tre dager til henholdsvis Danmark og Nederland etter merking på Karmøy under høsttrekket. Vårt østligste gjenfunn står ei heipiplerke for; merket på Blikshavn 5.9.99 og kontrollert i Italia 17.10.00.

Den kanskje gjeveste meldingen i løpet av året ble Norges andre gjenfunn av svartstrupe og samtidig det første funnet av svartstrupe merket som unge her i landet. Fuglen stammet fra et kull i Karmøy-heiene 27.5.02 og ble kontrollert i Nederland 3.3.03. Funnet kan indikere at hekkefuglene hos oss ikke trekker gjennom eller overvintre i Storbritannia som en kanskje skulle forvente, og det støtter inntrykket fra feltundersøkelser at Karmøys hekkende svartstruper er trekkfugler.

Av egenkontroller kan nevnes et nytt eksempel på "kjønnsskifte" hos brunsisik. En rødbrystet hann merket på Blikshavn 24.4.03, manglet helt rødfargen og så ut som en hunn ved kontroll samme sted 17.10.

E-post: arntk@online.no